

Gotowość do współpracy

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

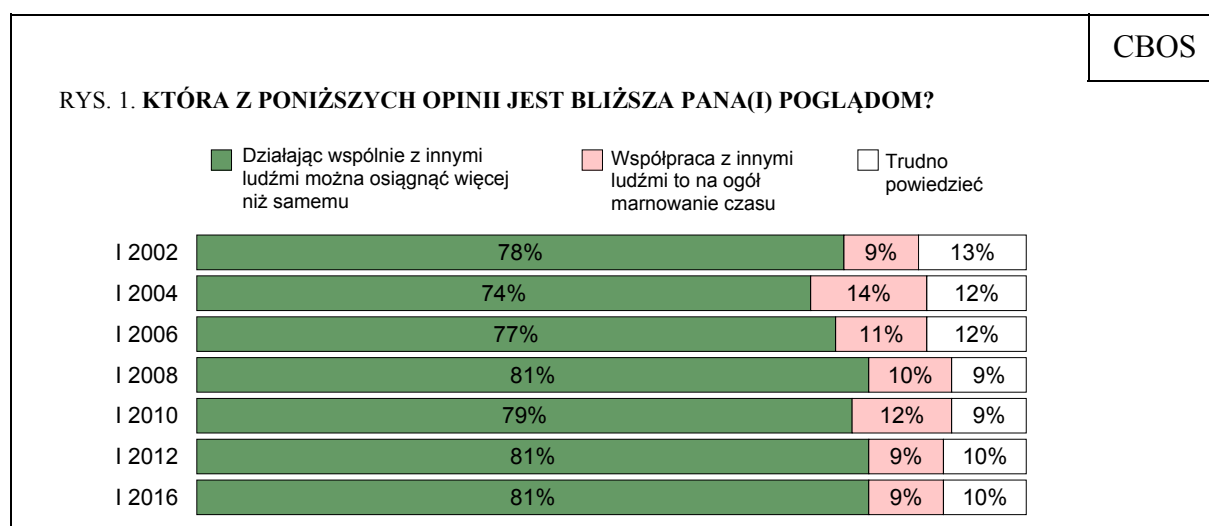

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Gotowość do współpracy to jeden ze składników kapitału społecznego, którego wpływ na poziom życia i rozwój gospodarczy jest w ostatnich latach wnikliwie badany. Kapitał społeczny, tak jak ekonomiczny, jest niezbędnym czynnikiem długofalowego wzrostu i stabilnej demokracji. Już od ponad dekady przyglądamy się zaufaniu społecznemu i gotowości Polaków do współpracy. W styczniu¹ po raz kolejny poruszyliśmy tę problematykę.

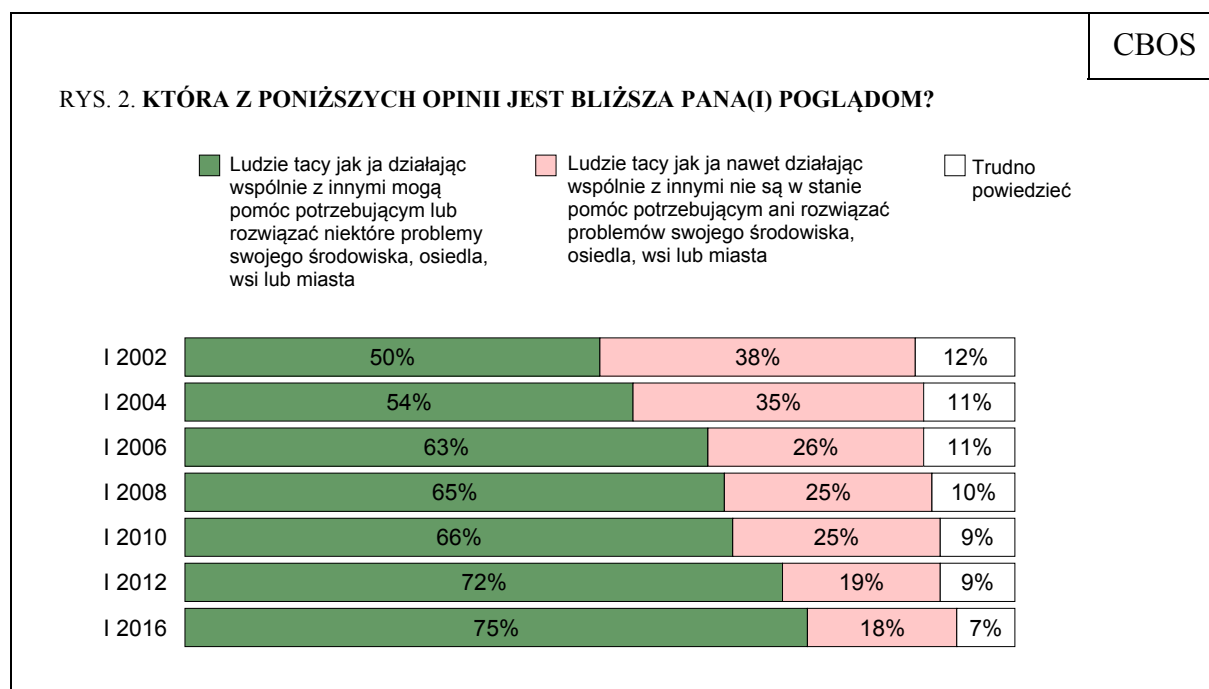
WIARA W SENS I SKUTECZNOŚĆ WSPÓŁPRACY

Zdecydowana większość Polaków (81%) wierzy, że działając wspólnie z innymi ludźmi można osiągnąć więcej niż samemu. Tylko co jedenasty (9%) uważa, że współpracując marnuje się czas, a co dziesiąty (10%) nie ma zdania w tej kwestii. Wiara w sens działania wspólnego rośnie wraz z poziomem wykształcenia badanych, ale spada wraz z wiekiem (zob. tabele aneksowe). Opinie na ten temat niewiele się zmieniały w ciągu ostatnich kilkunastu lat.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (308) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 stycznia 2016 roku na liczącej 1063 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Polacy są nieco bardziej sceptyczni w ocenie skuteczności wspólnego działania przy rozwiązywaniu problemów swojego środowiska, osiedla, wsi/miasta lub potrzebujących. Jednak także w tej kwestii trzy czwarte badanych (75%) zgadza się z opinią, że działając wspólnie z innymi można pomóc potrzebującym lub rozwiązać problemy swojego otoczenia. Prawie jedna piąta respondentów (18%) jest sceptyczna co do możliwości wpływania na sferę publiczną nawet w skali swojego osiedla, wsi lub miasta. Co czternastemu badanemu (7%) trudno było ocenić efektywność współpracy w zarządzaniu dobrem wspólnym. W ostatnich kilkunastu latach wyraźnie zauważalny jest stały wzrost wiary w skuteczność inicjatyw obywatelskich. W 2002 roku tylko połowa ankietowanych (50%) wierzyła w skuteczność takich działań. Od tego czasu odsetek osób przekonanych o potencjale tego rodzaju działań powoli rośnie (w porównaniu z rokiem 2012 wzrost o 3 punkty procentowe).

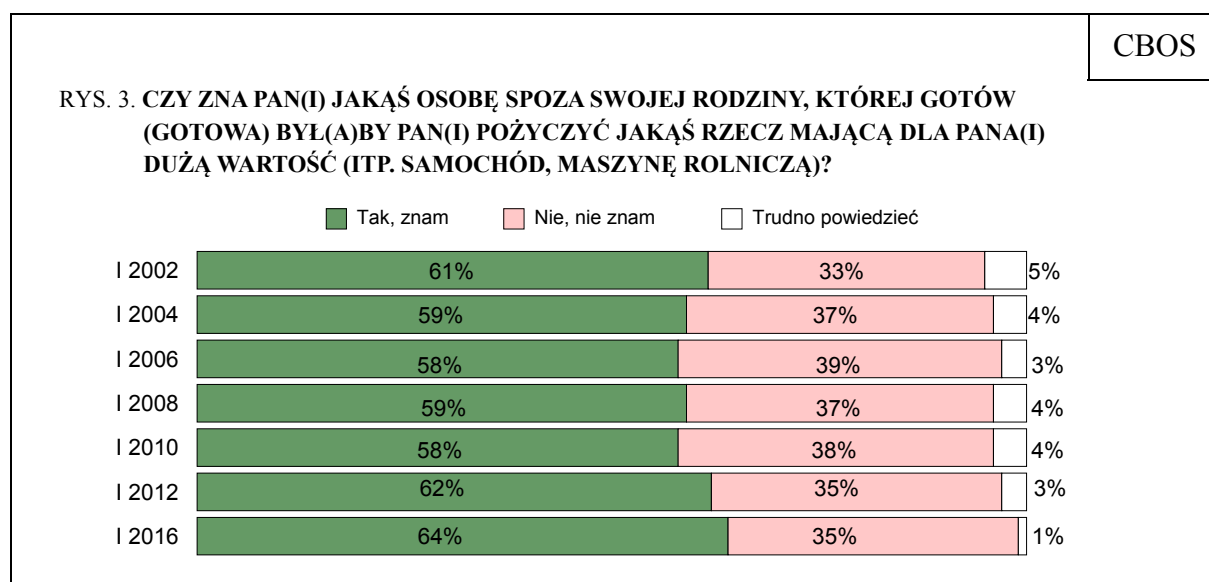

Wiara w skuteczność działania wspólnego na rzecz swojego środowiska generalnie spada wraz z wiekiem, rośnie natomiast z poziomem wykształcenia badanych i oceną własnych warunków materialnych. Osoby źle oceniające sytuację finansową swoich rodzin są grupą najbardziej sceptycznie nastawioną do możliwości pomocy potrzebującym czy też rozwiązania jakichkolwiek problemów w swoim otoczeniu dzięki współpracy ze współobywatelami. Niemal dwukrotnie częściej niż ogół badanych (35% wobec 18%) twierdzą, że nawet działając wspólnie niewiele można zmienić (zob. tabele aneksowe).

GOTOWOŚĆ DO WSPÓLPRACY

Osobistą gotowość do współpracy szacujemy na podstawie deklaracji dotyczących chęci do współdziałania w czterech określonych dziedzinach. Pytaliśmy, czy badani znają osoby spoza swojej rodziny, którym byliby gotowi pożyczyć coś wartościowego, pomóc w pracy na rzecz najbliższego otoczenia, aktywnie pomagać w zostaniu posłem lub radnym bądź wspólnie prowadzić działalność gospodarczą.

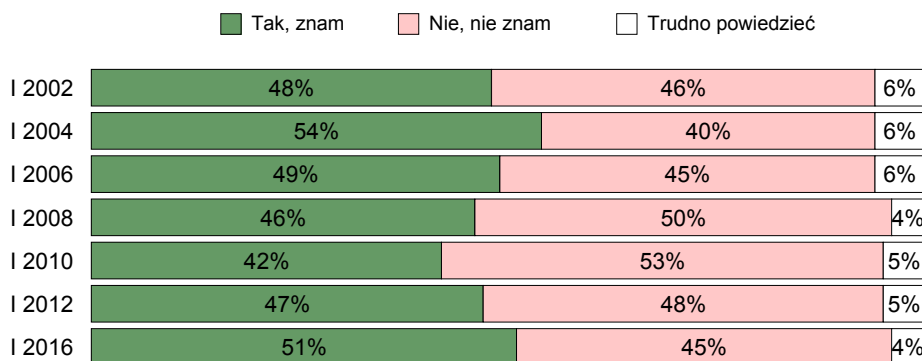
Większość Polaków (64%) zna osoby spoza rodziny, którym byłaby gotowa pożyczyć jakąś wartościową rzecz, np. samochód, jedna trzecia zaś (35%) twierdzi, że nie zna takiej osoby. Gotowość do podzielenia się swoją własnością właściwie nie zmienia się od 2002 roku.

W większości (51%) są również badani deklarujący gotowość do pomocy komuś niespokrewnionemu w dobrowolnej i nieodpłatnej pracy na rzecz potrzebujących lub swojej okolicy zamieszkania, natomiast ponad dwie piąte (45%) zaprzecza takiej możliwości. Najwyższą gotowość do bezpłatnej pracy wspólnie z innymi na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących odnotowaliśmy w roku 2004. Później spadała, jednak przed czterema laty ponownie zaczęła rosnąć. Obecnie odsetek badanych deklarujących gotowość do współpracy w tej sferze jest o 4 punkty procentowe wyższy niż w 2012 roku.

CBOS

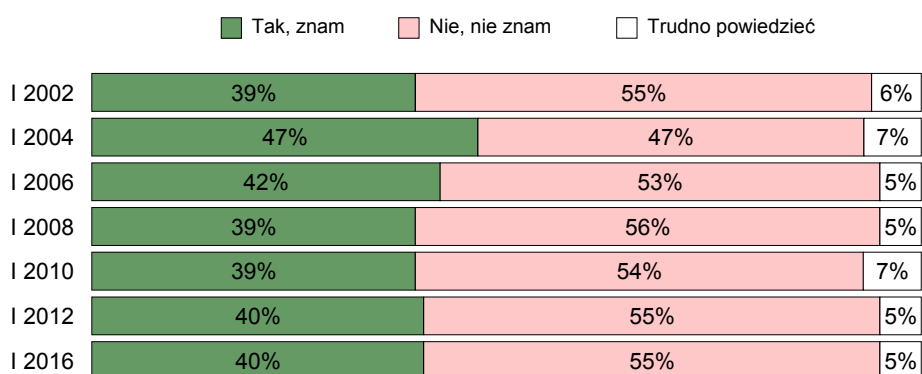
RYS. 4. CZY ZNA PAN(I) JAKĄŚ OSOBĘ SPOZA SWOJEJ RODZINY, KTÓREJ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) POMAGAĆ W DOBROWOLNEJ I NIEODPŁATNEJ PRACY NA RZECZ ŚRODOWISKA, OSIEDLA, WSI, MIASTA ALBO POTRZEBUJĄCYCH?

Dwie piąte ankietowanych (40%) wyraża gotowość do prowadzenia wspólnie z kimś spoza rodziny działalności gospodarczej, nieco mniej osób (36%) gotowych jest pomagać komuś niespokrewnionemu w zostaniu radnym lub posłem. Większość badanych nie jest jednak skłonna zaangażować się wspólnie z innymi w działalność gospodarczą (55%) lub polityczną (61%). W ostatnich dziesięciu latach stan ten prawie się nie zmienia.

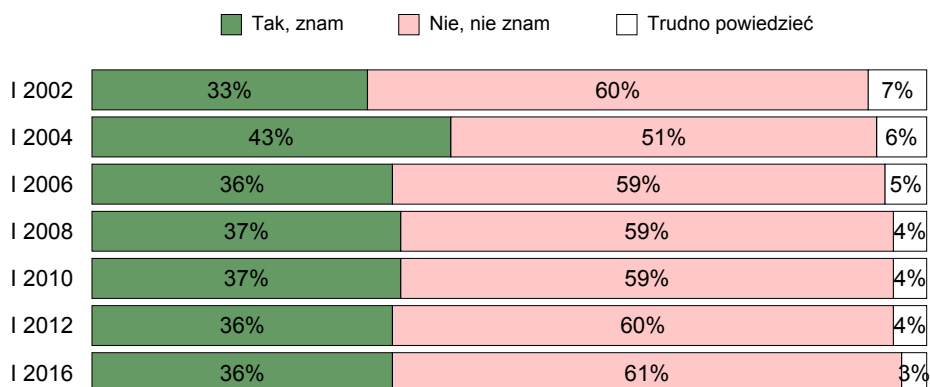
CBOS

RYS. 5. CZY ZNA PAN(I) JAKĄŚ OSOBĘ SPOZA SWOJEJ RODZINY, Z KTÓRĄ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) WSPÓLNIE PROWADZIĆ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ (BYĆ WSPÓLNIKIEM)?

CBOS

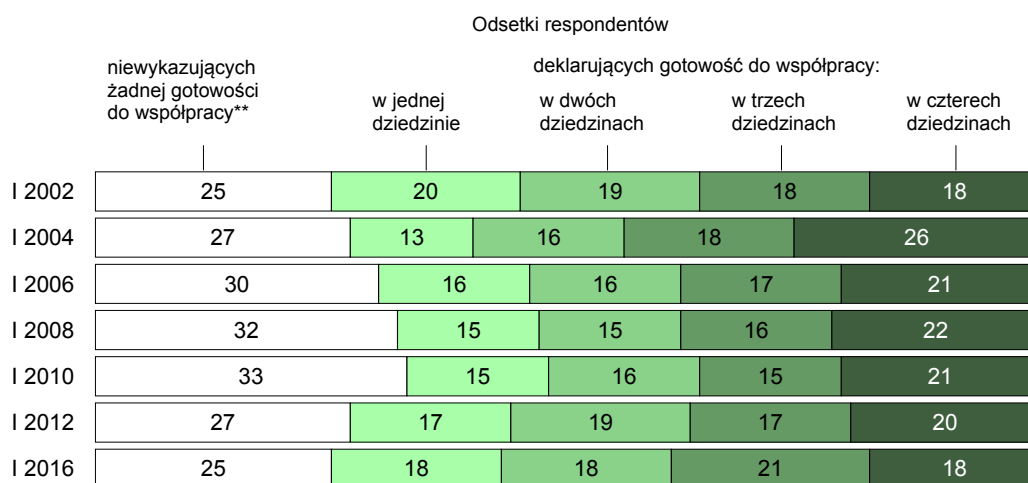
RYS. 6. CZY ZNA PAN(I) JAKĄŚ OSOBE ̄ SPOZA SWOJEJ RODZINY, KTÓREJ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) AKTYWNIIE POMAGAĆ W ZOSTANIU RADNYM, POSŁEM ITP.?

Co czwarty Polak (25%) nie zna nikogo spoza swojej rodziny, z kim by ̄by gotów współpracować w którejkolwiek z wymienionych dziedzin. Większość jednak (57%) wskazała niektóre obszary, ale nie wszystkie. Natomiast mniej więcej co szósty (18%) twierdzi, że zna osoby, z którymi by ̄by gotów współdziałać we wszystkich czterech dziedzinach.

CBOS

RYS. 7. POZIOM GOTOWOŚCI DO WSPÓŁPRACY Z LUDŹMI SPOZA SWOJEJ RODZINY*

* Uwzględniono gotowość do pożyczenia wartościowych rzeczy, pracy społecznej na rzecz swojego środowiska i osób potrzebujących, wspólnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz politycznej

** Respondenci, którzy na wszystkie pytania odpowiedzieli: „nie znam” lub „trudno powiedzieć”

We wszystkich aspektach objętych badaniem gotowość do współpracy rośnie wraz z poziomem wykształcenia i oceną własnych warunków materialnych. Natomiast w większości – poza gotowością do wspólnego działania w sferze polityki – chęć współpracy spada wraz z wiekiem. Osoby deklarujące poglądy lewicowe ponadprzeciętnie często zgłaszają gotowość do podzielenia się swoją własnością oraz do pomocy na rzecz środowiska bądź potrzebujących lub w zostaniu radnym albo posłem. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety deklarują gotowość do pożyczenia wartościowej rzeczy oraz współpracy gospodarczej.

Brak gotowości do współpracy w którejkolwiek z dziedzin zdecydowanie najczęściej zgłaszają najstarsi respondenci (43%) oraz ankietowani określający warunki materialne swojego gospodarstwa domowego jako złe (41%).

Tabela 1

Cechy społeczno-demograficzne		Respondenci znający osoby spoza swojej rodziny, którym (z którymi) gotowi byłiby:				Respondenci, którzy nie wskazali żadnej dziedziny
		pożyczyć wartościową rzecz	pomagać w zostaniu radnym	pomagać w pracy na rzecz środowiska	współpracować w sferze gospodarki	
		%	%	%	%	
Ogółem		64	36	51	40	25
Płeć	Mężczyźni	67	36	52	44	20
	Kobiety	61	36	50	37	29
Wiek	18-24 lata	76	38	58	60	14
	25-34	79	37	58	53	13
	35-44	72	41	54	47	21
	45-54	68	42	51	42	23
	55-64	52	33	48	29	28
	65 lat i więcej	41	27	41	19	43
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	36	51	37	25
	Miasto do 19 999	60	38	49	33	25
	20 000 - 99 999	59	33	50	43	27
	100 000 - 499 999	60	34	48	37	27
	500 000 i więcej mieszk.	72	42	59	55	16
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	50	26	43	31	38
	Zasadnicze zawodowe	57	29	42	30	34
	Średnie	68	38	52	42	19
	Wyższe	75	48	66	54	11
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	46	27	38	20	41
	Średnie	58	34	45	33	30
	Dobre	71	40	58	49	17
Poglądy polityczne	Lewica	72	52	65	47	18
	Centrum	65	35	53	41	22
	Prawica	64	40	55	46	21
	Trudno powiedzieć	57	25	38	29	34

Polacy coraz częściej dostrzegają w swoim otoczeniu osoby pracujące wolontarystycznie na rzecz najbliższego otoczenia², coraz częściej też sami angażują się w pracę organizacji społecznych³. Powoli rośnie również wiara w skuteczność inicjatyw obywatelskich. Choć wskaźniki w tym zakresie zmieniają się bardzo powoli, a zaufanie społeczne w Polsce jest wciąż znacznie niższe niż w krajach Europy Zachodniej, widać pewne pozytywne zmiany w prospołecznych postawach Polaków.

Opracowała

Katarzyna KOWALCZUK

---

² Zob. komunikat CBOS „Potencjał społecznikowski oraz zaangażowanie w pracę społeczną”, luty 2016 (oprac. R. Boguszewski).

³ Zob. komunikat CBOS „Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich”, styczeń 2016 (oprac. R. Boguszewski).

Tabela 1

		Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Działając wspólnie z innymi ludźmi można osiągnąć więcej niż samemu	Współpraca z innymi ludźmi to na ogół marnowanie czasu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		81	9	10	1060
Płeć	Mężczyźni	82	9	8	502
	Kobiety	79	9	12	558
Wiek	18-24 lata	88	3	8	109
	25-34	85	7	8	203
	35-44	84	6	10	192
	45-54	82	7	12	156
	55-64	76	12	12	187
	65 lat i więcej	74	16	11	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	76	12	12	424
	Miasto do 19 999	82	5	13	109
	20 000 - 99 999	82	9	10	221
	100 000 - 499 999	83	8	9	172
	500 000 i więcej mieszk.	90	5	5	134
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	71	13	16	214
	Zasadnicze zawodowe	75	13	12	260
	Średnie	85	7	8	320
	Wyższe	89	4	7	266
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	4	8	127
	Średni personel, technicy	95	5		37
	Pracownicy adm.-biurowi	84	4	12	72
	Pracownicy usług	87	4	8	72
	Robotnicy wykwalifikowani	83	10	7	108
	Robotnicy niewykwalifik.	77	9	15	48
	Rolnicy	74	15	11	53
	Pracujący na własny rach.	87	10	3	57
	Bezrobotni	85	4	11	54
	Emeryci	73	15	12	227
	Renciści	71	16	14	64
	Uczniowie i studenci	88	3	9	62
	Gospodynie domowe i inni	74	9	17	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	88	6	5	151
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	82	8	10	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	85	6	8	274
	prywatnym gosp. rolnym	75	14	11	57
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	76	10	14	121
	Od 650 do 999 zł	84	11	6	163
	Od 1000 do 1399 zł	82	12	6	191
	Od 1400 zł do 1999 zł	84	5	11	116
	2000 zł i więcej	88	7	5	191
Ocena własnych war. mater.	Złe	76	13	11	113
	Średnie	76	11	12	398
	Dobre	85	6	9	550
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	9	4	45
	Raz w tygodniu	78	10	12	496
	1-2 razy w miesiącu	81	10	8	147
	Kilka razy w roku	83	9	8	205
	W ogóle nie uczestniczy	84	6	9	165
Poglądy polityczne	Lewica	88	6	6	141
	Centrum	83	11	6	253
	Prawica	82	9	10	370
	Trudno powiedzieć	75	9	16	296

Tabela 2

		Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Ludzie tacy jak ja nawet działając wspólnie z innymi nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Ludzie tacy jak ja działając wspólnie z innymi mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	75	7	1062
Płeć	Mężczyźni	20	74	6	504
	Kobiety	16	76	8	558
Wiek	18-24 lata	12	84	4	109
	25-34	14	81	5	203
	35-44	19	76	6	193
	45-54	14	79	7	156
	55-64	22	70	8	187
	65 lat i więcej	23	66	11	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	76	7	424
	Miasto do 19 999	13	82	6	109
	20 000 - 99 999	17	72	11	221
	100 000 - 499 999	24	69	7	172
	500 000 i więcej mieszk.	18	79	3	135
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	25	64	11	214
	Zasadnicze zawodowe	20	74	6	260
	Średnie	16	76	8	321
	Wyższe	12	84	4	266
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	82	6	127
	Średni personel, technicy	33	67		37
	Pracownicy adm.-biurowi	9	84	6	72
	Pracownicy usług	17	75	8	72
	Robotnicy wykwalifikowani	19	73	8	108
	Robotnicy niewykwalifik.	18	80	2	48
	Rolnicy	18	76	6	53
	Pracujący na własny rach.	21	76	2	57
	Bezrobotni	24	70	6	54
	Emeryci	22	70	9	227
	Renciści	20	60	20	66
	Uczniowie i studenci	5	90	5	62
	Gospodynie domowe i inni	17	77	5	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	83	5	151
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	78	4	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	75	6	274
	prywatnym gosp. rolnym	18	74	7	57
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	77	11	121
	Od 650 do 999 zł	15	82	3	163
	Od 1000 do 1399 zł	23	71	6	191
	Od 1400 zł do 1999 zł	20	75	5	116
	2000 zł i więcej	12	84	4	191
Ocena własnych war. mater.	Złe	35	58	7	113
	Średnie	18	74	8	399
	Dobre	14	80	7	550
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	90	8	45
	Raz w tygodniu	13	79	8	496
	1-2 razy w miesiącu	20	74	5	147
	Kilka razy w roku	23	69	8	205
	W ogóle nie uczestniczy	28	68	4	167
Poglądy polityczne	Lewica	17	80	3	141
	Centrum	21	73	6	253
	Prawica	15	81	4	371
	Trudno powiedzieć	19	68	13	296